

Správa daní

Dana.Sramkova@law.muni.cz

**Katedra finančního práva a národního
hospodářství**

(zpracováno za využití podkladů dr. Petra Mrkývky)

Osnova přednášky

Obecný úvod do správy daní

1. Podmínky absolvování předmětu (blíže viz IS)
2. Terminologie - opakován
3. Právní regulace správy daní
 - Systém právní regulace
 - ZSDP
 - Daňový řád (exkurs)
 - Vztah ke správnímu řádu
4. Doporučení ke studiu daňových předpisů
5. Zásady správy daní

Obecný úvod do správy daní podle ZSDP

Pojem daň

- V ekonomickém smyslu
- V právním smyslu
- Ve smyslu legislativní zkratky

Daň v ekonomickém smyslu

- povinná, zákonem předem sazbou stanovená částka, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.

Daň v právním smyslu

- legální definice chybí
- *Doktrinární*: (Matureva definice) majetkové plnění ve prospěch veřejného peněžního fondu, stanovené autoritativně zákonem, pokud to není plnění uložené na základě soukromoprávní normy nebo jako sankce pro chování odporující právnímu řádu

Daň ve smyslu legislativní zkratky

§ 1 odst. 1 ZSDP: daně, poplatky, odvody, zálohy na ně, odvody za porušení rozpočtové kázně, pokud jsou příjmem státního rozpočtu (včetně příjmů státních finančních aktiv nebo rezervních fondů organizačních složek státu), rozpočtů územních samosprávných celků, státních fondů nebo Národního fondu

- § 2 odst. 3 DŘ:
- peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek,
- peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle DŘ,
- peněžité plnění v rámci dělené správy,
- Daň *sensu largo*: + daňový odpočet, daňová ztráta, jiný způsob zdanění, příslušenství daně

KONSTRUKČNÍ PRVKY DANĚ

```
graph TD; A[KONSTRUKČNÍ PRVKY DANĚ] --- B[SUBJEKT]; A --- C[OBJEKT]; A --- D[ZÁKLAD]; A --- E[SAZBA]; A --- F[KOREKČNÍ PRVKY]; A --- G[INKASNÍ PODMÍNKY]; A --- H[SPRÁVCE DANĚ]; A --- I[ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANĚ];
```

SUBJEKT

OBJEKT

ZÁKLAD

SAZBA

KOREKČNÍ PRVKY

INKASNÍ PODMÍNKY

SPRÁVCE DANĚ

ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANĚ

Daňová soustava ČR - principy

- Harmonizace se standardy EU
- Realizace finanční politiky státu
- Spravedlnosti
- Daňové elastičnosti
- Únosné administrativy
- Psychologické principy

Složky daňové soustavy

- Daně důchodové
- Daně majetkové
- Daně transferové (ze soukromoprávních úkonů zakládajících přechod či převod vlastnictví)
- Daně ze spotřeby (obratu)

AD Důchodové daně

- Daň z příjmů fyzických osob
- Daň z příjmů právnických osob

- *Správce: ÚFO*

Majetkové daně

- Daň z nemovitosti
- Daň silniční
- *Správce: ÚFO*

Transferové daně

- Daň dědická
- Daň darovací
- Daň z převodu nemovitostí

- *Správce: ÚFO*

Daně ze spotřeby (obratu)

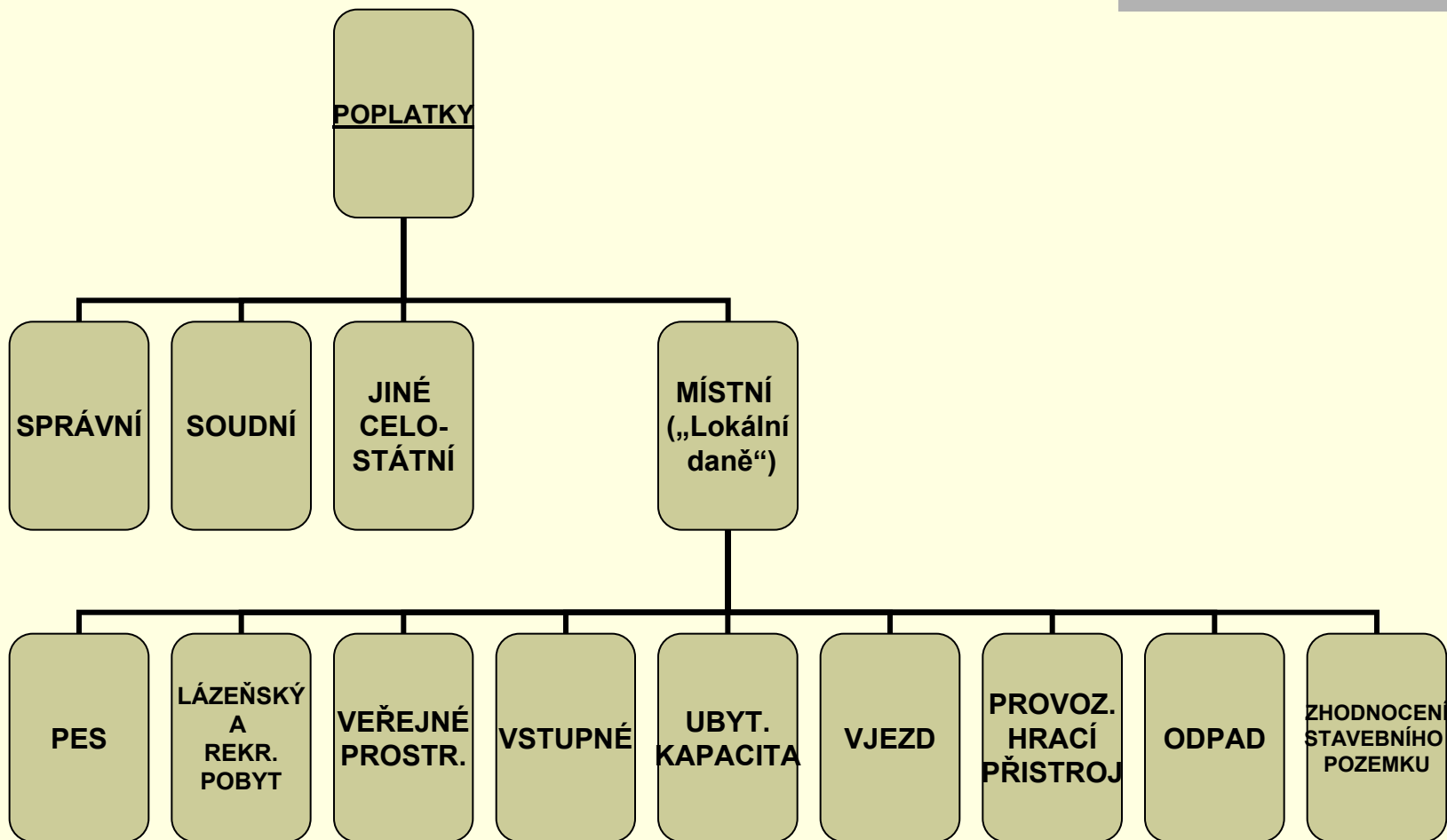
- Daň z přidané hodnoty:
 - v tuzemském obratu
 - *Správce: ÚFO*

 - při dovozu a vývozu
 - *Správce: orgány Celní správy ČR*
- Spotřební a energetické („ekologické“) daně:
 - Daň z minerálních olejů
 - Daň z piva
 - Daň z vína
 - Daň z lihu a lihovin
 - Daň z tabákových výrobků
 - Daň ze zemního plynu
 - Daň z pevných paliv
 - Daň z elektřiny
 - *Správce: orgány Celní správy ČR*

Poplatky

- Ekonomické pojetí: povinná, zákonem předem **sazebníkem** stanovená částka, kterou se více méně **nepravidelně** odčerpává na **částečně** návratném, **ekvivaletním**, principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.
- Legální definice – chybí
- Majetkové plnění ve prospěch veřejného peněžního fondu, stanovené autoritativně zákonem za poskytnutí veřejného statku orgánem veřejné moci nebo subjektem, na který byl výkon veřejné moci delegován, pokud to není plnění uložené na základě soukromoprávní normy.
- Funková definice: poplatky jsou dávky, které vybírají se u příležitosti, kde vyvolává se osobou soukromou určitý úkon úřední, a slouží jako úplata a náhrada nákladu, touto činností jednotlivce způsobeného

Soustava poplatků v ČR

BERNÍ PRÁVO (daňové právo)

- **DEFINICE *Maturova***
- **Berní právo je soubor norem, jimiž se upravují povinnosti, související s takovým majetkovým plněním, jež je ukládáno právnímu subjektu autoritativně, ale není ani plněním spočívajícím na normě soukromoprávní ani na normě sankční.**

- **DEFINICE *brněnská***
- **Berní právo je souborem právních norem obsahujících právní regulaci společenských vztahů, jejichž objektem jsou daně ve smyslu legislativní zkratky „daň“.**

- **DEFINICE *Etelova***
- **Berní právo je právní regulací daňového systému *sensu largo*.**

Správa daní

ve funkčním smyslu

součást konglomerátu činností veřejné správy

obecné principy veřejné správy (správní řád)

obecné principy správy daní (ZSDP)

Zvláštní správa daní (k jednotlivým „daním“)

Soubor oprávnění a povinností obecně definovaný v § 1 odst. 2 ZSDP

Správa daní v organizačním smyslu

Správci daní

Ministerstvo financí

Celní správa ČR Generální ředitelství cel

celní ředitelství

celní úřady

územní finanční orgány

finanční ředitelství

finanční úřady

jiné správní úřady a jim na roveň postavené složky nebo osoby
(správní poplatky)

obce a orgány obcí
(správní poplatky a místní poplatky)

soudy
(soudní poplatky)

Příslušnost správce daně

Věcná
(viz předcházející tab.)

Místní

obecná

zvláštní

fyzické osoby - bydliště
právnícké osoby - sídlo

stálá provozovna

hlavní část činnosti, jejíž výsledek
podléhá zdanění

převážná část nemovitostí
daňového subjektu

Stanovená Ministerstvem financí

vzniká-li daňová povinnost okamžikem
přechodu státní hranice - místo přechodu
státní hranice

u daní, kde předmětem je nemovitost,
místem kde se nemovitost nachází

dědictví – zůstavitelovo poslední bydliště
(nebo kde se převážně zdržoval)
dar do ciziny – bydliště/sídlo dárce, apod.

poplatky správní a soudní – správce daně
oprávněný k provedení zpoplatněného
úkonu

místní poplatky – obec, která poplatek
zavedla dle podmínek stanovených ZMP

**Kolize
v místní příslušnosti,
je-li místně příslušno více správců**

Ministerstvo financí – nelze-li příslušnost stanovit podle ZSDP nebo zvláštních předpisů

Dohoda správců

Správce, který zahájil řízení jako první

Spor o příslušnost – nadřízený oběma správcům, nejvyšším stupni Ministerstvo financí

Změna místní příslušnosti

Delegace
individuálním správním aktem

Atrakce (§ 9 DŘ)

První společný přímý nadřízený

Nadřízený správce daně

Původní správce daně

Potencionálně nový správce daně

Změnou místní příslušnosti ze zákona

Změnou určovatele místní příslušnosti

Etapy správy daní

Registrace daňových subjektů

vyhledávací činnost

vyměrování daní

přijímání deklarácí (přiznání)

vlastní vyměrování a doměrování daní

Inkasní správa

evidence daní

přijímání plateb

vymáhání daňových dluhů

daňová exekuce

**Realizace berního
práva hmotného**

```
graph TD; A[Realizace berního práva hmotného] --> B[Přímá]; A --> C[Aplikace]; C --> D[Řízení před správcem daně]; C --> E[Autoaplikace daňovým subjektem];
```

Přímá

Aplikace

Řízení před
správcem daně

Autoaplikace
daňovým subjektem

Obecná autoaplikace u daní s totožným poplatníkem a plátcem

Deklarace statutu daňového subjektu – registrace u správce daně

Registrační řízení před správcem daně

Aplikace norem pro stanovení základu daně ve zdaňovacím období

Aplikace norem pro stanovení daňového dluhu/pohledávky (výpočet daně daňovým subjektem)

Aplikace norem pro deklarování splnění daňových povinností (daňové příznání apod.)

Zahájení daňového řízení v etapě vyměřování daní (řízení vyměřovací)
a následně v rámci inkasní správy

Aplikace norem pro placení daní

**Osoby zúčastněné na
daňovém procesu
*sensu largo***

Osoby aplikující berní právo hmotné

Adresáti aplikace berního práva
hmotného

Pracovník správce daně
(úřední osoba)

Účastník řízení před správcem daně

Daňový subjekt v rámci autoaplikace

Osoby jinak zúčastněné na řízení
bez statutu účastníka řízení (třetí
osoby)

Plátce daně vůči poplatníkovi

Daňový poplatník ve vztahu k plátcí

Osoby zúčastněné na daňovém řízení

Daňový subjekt

Pracovník správce daně

Osoby třetí

svědci a osoby přezvědné

osoby mající listiny nebo věci potřebné pro DŘ

znalci, auditoři a tlumočníci

ručitelé, podlužníci a plátcí působící v rámci zajišťovacího a vymáhacího řízení

správci

státní orgány a orgány obcí

jiné subjekty s obligatorní součinností v DŘ

Zásady řízení před správcem daně

obecné principy procesního práva

obecné principy správního práva procesního
včetně zásad výkonu veřejné správy

zásady řízení před správcem daně
obsažené v ZSDP

Zásada zákonnosti

Zásada součinnosti a spolupráce

Zásada hospodárnosti a
přiměřenosti

Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada objektivní pravdy

Zásada neveřejnosti

Zásada mlčenlivosti

Zásada oficiality

Zásada rovnosti

Zásada úředního jazyka

Základní zásady správy daní v DŘ

- zásada zákonnosti (§5/1)
- zásada enumerativnosti státních pretenzí (legitimity) (§5/2)
- zásada přiměřenosti (§5/3)
- zásada procesní rovnosti (§6/1)
- zásada spolupráce (§6/2)
- zásada poučovací (§6/3)
- zásada klientského přístupu (§6/4)
- zásada rychlosti řízení (§7/1)
- zásada hospodárnosti a procesní ekonomie (§7/2)
- zásada volného hodnocení důkazů (§8/1)
- zásada legitimního očekávání (§8/2)
- zásada materiální pravdy (§8/3)
- zásada neveřejnosti (§9/1)
- zásada oficiality a zásada vyhledávací (§9/2)
- zásada legální a legitimní koncentrace dat (§9/3)

Stádia daňového řízení


```
graph TD; A[Stádia daňového řízení] --> B[zahájení řízení]; A --> C[zjišťování podkladů včetně zajištění průběhu a účelu řízení]; A --> D[vydání rozhodnutí]; A --> E[přezkoumání rozhodnutí]; A --> F[výkon rozhodnutí];
```

The diagram illustrates the stages of tax administration. It begins with a main title box on the left, which branches into five horizontal boxes on the right, each representing a stage. The stages are: 1. zahájení řízení (initiation of proceedings), 2. zjišťování podkladů včetně zajištění průběhu a účelu řízení (ascertainment of facts including ensuring the course and purpose of proceedings), 3. vydání rozhodnutí (issuance of decisions), 4. přezkoumání rozhodnutí (review of decisions), and 5. výkon rozhodnutí (execution of decisions).

zahájení řízení

zjišťování podkladů včetně zajištění průběhu a účelu řízení

vydání rozhodnutí

přezkoumání rozhodnutí

výkon rozhodnutí

Zahájení řízení

```
graph TD; A[Zahájení řízení] --> B[z podnětu daňového subjektu (účastníka řízení)]; A --> C[Ex offo];
```

z podnětu daňového
subjektu (účastníka
řízení)

Ex offo

**Ad DŘ
280/2009 Sb.**

Účinnost: 1. ledna 2011

- cca 1,5 roku legisvakance
- **deroguje:**
- 1. Zákon č. 337/1992 Sb., **o správě daní a poplatků.**
- 2. Zákon č. 225/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.
- 3. Zákon č. 323/1996 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.
- 4. Vyhláška č. 299/1993 Sb., **kterou se zmocňují územní finanční orgány k promíjení příslušenství daně.**
- 5. Vyhláška č. 209/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 299/1993 Sb., kterou se zmocňují územní finanční orgány k promíjení příslušenství daně.
- 6. Vyhláška č. 25/1994 Sb., **o formě provádění evidence daní a o převodu daní jejich příjemcům.**
- 7. Vyhláška č. 95/2001 Sb., kterou se mění vyhláška č. 25/1994 Sb., o formě provádění evidence daní a o převodu daní jejich příjemcům.

ZSDP ↔ Daňový řád (1)

(ZSDP=včetně předpisů souvisejících; „dosavadní právní předpisy“)

- **Řízení nebo postupy**, které byly zahájeny podle ZSDP, se dokončí a práva a povinnosti z nich plynoucí se posoudí podle ustanovení DŘ, která upravují řízení nebo postupy, které jsou jim svou povahou a účelem nejbližší.
- **Právní úkony**, zejména rozhodnutí vydaná správcem daně, a jejich účinky ve správě daní, které nastaly do dne nabytí účinnosti DŘ, zůstávají zachovány.

ZSDP ↔ Daňový řád (2)

- **Plné moci** uplatněné přede dnem nabytí účinnosti DŘ zůstávají zachovány s tím, že jejich účinky se posuzují podle DŘ. V pochybnostech výzva k nové plné moci.
- Pro **posouzení běhu a délky lhůty**, která započala podle ZSDP, se ode dne nabytí účinnosti DŘ postupuje podle ustanovení DŘ, která upravují lhůtu, jež je jí svou povahou a účelem nejbližší; tato lhůta neskončí dříve než v den, ve který by končila podle ZSDP.

ZSDP ↔ Daňový řád (3)

- Běh a délka lhůty pro **vyměření**, která započala podle ZSDP a neskončila do dne nabytí účinnosti DŘ, se ode dne nabytí účinnosti DŘ posuzuje podle ustanovení DŘ, která upravují lhůtu pro stanovení daně; okamžik počátku běhu této lhůty určený podle dosavadních právních předpisů zůstává zachován. **Účinky právních skutečností**, které mají vliv na běh lhůty a které nastaly přede dnem nabytí účinnosti DŘ, se posuzují podle ZSDP. Právní skutečnosti nově zakládající stavění běhu lhůty pro stanovení daně podle DŘ, které započaly přede dnem nabytí účinnosti DŘ, staví běh lhůty až ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ZSDP ↔ Daňový řád (4)

- Běh a délka lhůty pro **promlčení** práva vybrat a vymáhat daňový nedoplatek, která započala podle ZSDP a neskončila do dne nabytí účinnosti DŘ, se ode dne nabytí účinnosti DŘ posuzuje podle ustanovení DŘ, která upravují lhůtu pro placení daně; okamžik počátku běhu této lhůty určený podle ZSDP zůstává zachován. Účinky právních skutečností, které mají vliv na běh této lhůty a které nastaly přede dnem nabytí účinnosti DŘ, se posuzují podle ZSDP. Právní skutečnosti nově zakládající stavění běhu lhůty pro placení daně podle DŘ, které započaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, staví běh lhůty až ode dne nabytí účinnosti DŘ.

ZSDP ↔ Daňový řád (5)

- Žádosti o **prominutí** daně nebo příslušenství daně, žádosti o prominutí daňového nedoplatku, žádosti o posečkání daně nebo její zaplacení ve splátkách, které byly podány podle ZSDP a které nebyly vyřízeny do dne nabytí účinnosti DŘ, se posoudí podle podmínek obsažených v dosavadních právních předpisech.
- **Rozvrhové řízení**, které nebylo ukončeno do nabytí účinnosti DŘ, se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

ZSDP ↔ Daňový řád (6)

- **vedení spisu a nahlížení do spisu** se u daňových řízení zahájených do dne nabytí účinnosti DŘ postupuje podle ZSDP.
- **rozhodnutí** vydaného do dne nabytí účinnosti tohoto zákona lze osvědčit **neplatnost** podle ZSDP, pouze pokud jsou současně splněny **podmínky pro nicotnost** rozhodnutí podle DŘ.
- **Ihůta stanovená pro vrácení vratitelného přeplatku** započala běžet do dne nabytí účinnosti DŘ, postupuje se při jeho vrácení podle ZSDP.

ZSDP ↔ Daňový řád (7)

- porušení povinnosti zachovávat **mlčenlivost** do dne nabytí DŘ nebo dojde-li k **nesplnění povinnosti nepeněžité povahy** do dne nabytí účinnosti DŘ, postupuje se při ukládání pokuty podle ZSDP.
- **Ihůty pro podání** přiznání ... uplynuly-li před účinností DŘ, uplatní se sankce podle ZSDP
- **zástavní práva** podle ZSDP
- **nedoplatky evidované** podle ZSDP daňovým subjektům, které do dne nabytí účinnosti DŘ zanikly bez právního nástupce, nebo zemřely bez dědice, aniž by zde byla možnost požadovat úhradu těchto nedoplatků na ručiteli, zanikají dnem nabytí účinnosti DŘ a dále se o nich neeviduje

ZSDP ↔ Daňový řád (8)

- Kolky zůstávají v platnosti

Daňový řád ↔ Správní řád

- Vyloučení subsidiarity SŘ včetně zásad a stížnosti podle § 175 SŘ
- § 262 DŘ Při správě daní se správní řád nepoužije

Konstrukce DŘ

- 266 paragrafů (38 861 slov)
- šest částí
 1. ÚVODNÍ USTANOVENÍ
 2. OBECNÁ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ
 3. ZVLÁŠTNÍ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ
 4. NÁSLEDKY PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI SPRÁVĚ DANÍ
 5. USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, ZMOCŇOVACÍ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ
 6. ÚČINNOST

Daňové řízení podle DŘ

- Účel: správné zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady
- Skončení řízení: splnění nebo zánik daňové povinnosti
- Posouzení daně: k zdaňovacímu období, k jednotlivým skutečnostem
- Dílčí daňová řízení →

Dílčí daňová řízení

Nálezací

vyměřovací

doměřovací

o ŘOP

Při placení daní

posečkání
nebo
splátkování

zajištění daně

exekuční

o ŘOP

O opravných a
dozorčích
prostředcích